

Rikostaustaisten nuorten kielellisten ja sosiaalisten taitojen tukeminen

Kielelliset ja sosiaaliset vaikeudet ovat yleisiä rikostaustaisilla nuorilla. Ne lisäävät heidän ongelmakäyttäytymistään ja riskiä tehdä uusia rikoksia sekä vaikuttavat nuorten pärjäämiseen poliisikuulusteluissa ja oikeusprosessissa. Tässä englanninkieliseen tutkimuskirjallisuuteen kohdistetussa katsauksessa selvitetään, millaista kuntoutusta ja tukea on tarjolla niille rikostaustaisille nuorille, joilla on kielellisiä ja sosiaalisen kommunikaation vaikeuksia.

Tiedonhaussa löytyneistä 13 tieteellisestä tutkimusartikkelista kuudessa käsiteltiin rikostaustaisille nuorille suunnattuja interventioita, jotka sisälsivät sekä kielellisten että sosiaalisten taitojen kuntoutusta. Yksilöllisellä puheterapialla pystyttiin parantamaan nuorten puheen ymmärtämistä ja tuottoa, erityisesti sanastoa, kirjain–ääne-yhdistelyä, oikeinkirjoitusta, lauseenrakenteen hallintaa ja kerrontaa. Ryhmämuotoinen kuntoutus lisäsi nuorten taitoja ratkaista sosiaalisia ongelmatilanteita keskustellen. Seitsemässä artikkelissa kuvattiin laadullista tutkimusta: Kahdessa artikkelissa nuorten todettiin hyötyvän puheterapiasta, viidessä havaittiin kommunikaation avustamisen viranomaiskuulusteluissa olevan nuorten kielellisen suoriutumisen kannalta tärkeää. Interventioilla oli systeemisiäkin vaikutuksia siten, että rikostaustaisten nuorten kanssa toimivien työntekijöiden tietoisuus kasvoi, ja he saivat käyttöönsä erilaisia keinoja tukea vuorovaikutusongelmien kanssa kamppailevia nuoria.

Aihepiirin tutkimus on vielä vähäistä. Jo nyt voidaan kuitenkin todeta, että rikostaustaisten nuorten kommunikaation tukeminen voi lisätä nuorten itsetuntoa ja valmiuksia osallistua ja pärjätä oikeusprosessissa, hyötyä kuntoutusohjelmista, hankkia koulutusta, hoitaa omia asioitaan, luoda sosiaalisia suhteita ja sopeutua yhteiskuntaan. Se saattaa jopa estää uusintarikollisuutta. Puheterapia- ja kommunikaatioavustajan palveluita tulisi kehittää osana nuorisorikos oikeusjärjestelmää ja koulutusta järjestää rikostaustaisten kanssa toimiville työntekijöille, jotta he osaisivat tunnistaa ja ottaa huomioon nuorten kommunikaatiovaikeudet.

ASIASANAT: Rikostaustaiset nuoret, kommunikaatiohäiriöt, kielihäiriö, puheterapia, kommunikaation avustaminen

SEIJA PEKKALA, PÄIVI RAINÒ

YDINASIAT

- Kielelliset vaikeudet lisäävät nuorten oppimis- ja sosiaalisia vaikeuksia, ongelmakäyttäytymistä ja riskiä tehdä rikoksia.
- Puheterapia ja kommunikaatioavustaja tukisivat rikostaustaisten nuorten kielellisiä taitoja ja heidän osallisuuttaan oikeusprosessissa.

- Rikosseuraamusalan henkilöstön koulutus lisää keinoja viestiä kyseisten nuorten kanssa.
- Puheterapiapalveluja ja kommunikaatioavustajia tulisi integroida rikosseuraamusalalle.

JOHDANTO

Poliisin ja oikeustoimen kanssa tekemisiin joutuvat nuoret ihmiset ovat usein syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, joilla on taustallaan autismin kirjon häiriöitä, älyllistä kehitysvammaa, tarkkaavuuden säätelyn ja oppimisen vaikeutta sekä mielenterveysongelmia (1). Kehityksellistä kielihäiriötä esiintyy jopa yli 60 %:lla rikostaustaisista nuorista (2–4). Näistä nuorista 46–67 %:lla on heikot tai erittäin heikot kielelliset taidot (5). Kehityksellisellä kielihäiriöllä tarkoitetaan kielihäiriötä, jonka syytä ei tiedetä, mutta joka voi esiintyä yhdessä tarkkaavuuden, motoristen ja luku- ja kirjoitusvaikeuksien sekä tunne ja/tai käytöshäiriöiden kanssa (6). Ne ilmenevät puheen tuoton ja ymmärtämisen vaikeuksina (4, 7–12) sekä sosiaalisina (pragmaattisina) vaikeuksina, jotka vaikuttavat muun muassa nuoren kykyyn kertoa tarinaa ja osallistua keskusteluun siten, että hän ei osaa ilmaista itseään tarpeeksi selkeästi, ottaa huomioon vuorovaikutustilanteen luonnetta eikä vuorovaikutuskumppanin tekemiä tulkintoja tarinasta tai keskustelusta (13–15). Kielelliset vaikeudet haittaavat oppimista ja vaikuttavat koulunesteytykseen sekä myöhemmin myös ammatinvalintaan ja työpaikan saantiin (12). Ne vaikuttavat myös siihen, miten nuori solmii erilaisia sosiaalisia suhteita ja miten hän käyttäytyy erilaisissa sosiaalisissa toimintaympäristöissä ja ollessaan tekemisissä poliisin ja oikeustoimen kanssa (1).

Rikostaustaisilla nuorilla on havaittu vaikeuksia sekä tuottavan että ymmärtävän kielen osa-alueilla (2,8,9,11, 16–18). Kielelliset vaikeudet ilmenevät heillä usein sanaston ja kieliopin hallinnan heikkoutena, mistä seuraa vaikeuksia ilmaista itseään puhumalla ja ymmärtää puhuttua kieltä (5,9). Heikko sanavarasto ja vaikeus hahmottaa kielioppia vaikuttavat myös lukemisen ymmärtämiseen ja kirjoittamiseen. Rikostaustaisilla nuorilla on havaittu suuria haasteita ymmärtää abstraktia ja kuvaannollista kieltä, kuten vertauskuvia ja sanontoja (8,15, 19–21). Heillä on myös vaikeuksia kertoa tapahtuneesta siten, että asioiden väliset yhteydet ja tapahtumajärjestys ilmenevät koherentilla tavalla (13–15). Lisäksi heillä on vaikeuksia käyttää puheenvuoroja, kysyä kysymyksiä ja vastata niihin sekä pysyä puheenaiheessa, minkä vuoksi heidän käyttäytymisensä keskusteluvuorovaikutuksessa on poikkeavaa, ja he voivat antaa itsestään epäsosiaalisen vaikutelman (15,22,23).

Oikeusprosessin aikana nämä nuoret joutuvat vastaamaan yksityiskohtaisiin kysymyksiin ja antamaan oman kuvauksensa tapahtuneesta puutteellisten kielellisten taitojensa varassa. Kuulustelutilanteissa esitetyt kysymykset saattavat olla epäselviä ja johdattelevia. Kielihäiriöisen nuoren voi olla vaikea ymmärtää tällaisia kysymyksiä. Hänellä saattaa olla hankaluuksia tuottaa koherenttia kertomusta vastatessaan kysymyksiin (14, 24–27). Kielihäiriöisen nuoren tulisi myös ymmärtää lainsäädäntöön ja oikeusprosessiin liittyviä tekstejä ja termejä, jotka voivat olla hänelle abstrakteja tai täysin uusia (25–27). Kuulustelutilanteet ovat usein kognitiivisesti ja emotionaalisesti hyvin kuormittavia, mikä voi heikentää nuoren pärjäämistä kuulusteluissa (25,26).

Puutteelliset kielelliset taidot vaikuttavat negatiivisesti nuoren ja asianajajan väliseen kommunikaatioon (25) sekä nuoren osallistumiseen erilaisiin kuntouttaviin interventioihin. Tällaisia ovat esimerkiksi aggression hallintaan tai päihitteidenkäytön lopettamiseen tähtäävät prosessit, joilla helpotetaan paluuta arkeen ja ehkäistään uusintarikollisuutta (1,21,28). Kuntoutukset perustuvat useimmiten kielelliseen viestintään ja edellyttävät osallistujalta hyviä ymmärtävän ja tuottavan kielen taitoja, minkä vuoksi osallistuminen voi olla haastavaa nuorelle, jolla on kielellisiä vaikeuksia (1,21). Kuntoutusohjelmaan voi sisältyä myös oppivelvollisuuden suorittamisen loppuun ja hakeutuminen jatkokoulutukseen. Nämäkin vaativat pitkälle kehittyneitä kielellisiä taitoja ja ovat siten kielihäiriöiselle nuorelle haastavia tavoitteita.

Kielelliset vaikeudet ovat voineet rikostaustaisten nuorten kohdalla jäädä usein huomaamatta (29). Ne ovat saattaneet jäädä piiloon oppimisvaikeuksien, emotionaalisten häiriöiden tai käytöshäiriöiden alle. Näihin on kuitenkin viime aikoina alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota sekä koulussa, kouluterveydenhuollossa ja etenkin nuoren joutuessa osalliseksi oikeusprosessiin (29). Tutkimuksen mukaan suurin osa näistä nuorista on jo varhain jäänyt vaille vaikeuksiansa tarkempaa diagnosointia ja niihin suunnattua puheterapiaa ja muuta tukea. Diagnostiikkamattomuuden ja tuen puutteen vuoksi heille on voinut kehittyä psykososiaalisia vaikeuksia ja käytöshäiriöitä, jotka ovat edelleen johtaneet koulupoissaoloihin, koulunkäynnin keskeytyk-

siin ja ajautumista rikoksiin (1, 29–31). On osoitettu, että vakaviin seksuaali- ja väkivaltarikoksiin syyllystyneillä nuorilla on usein taustallaan kielellinen häiriö (32–34) ja että kielihäiriöisillä nuorilla on yli kaksinkertainen riski uusintarikollisuuteen verrattuna rikosentekijöihin, joilla ei ole kielihäiriötä (35). Toisaalta on huomattu, että kouluaikana saatu tuki lukemis- ja kirjoittamistaitojen parantamiseksi ei välttämättä ole hyödyttänyt rikostaustaisia nuoria taustalla olevan primaarimman, kehityksellisen kielihäiriön vuoksi, mihin he ensisijaisesti olisivat tukea tarvinneet (36). Puheterapian keinoin olisi todennäköisesti voitu vahvistaa heidän koulunkäyntivalmiuksiaan (36), sillä tutkimuksen mukaan nuoret, joilla on kehityksellinen kielihäiriö mutta ei rikostaustaa, kykenevät puheterapian keinoin vahvistamaan esimerkiksi puheen ymmärtämistään (37–39) ja tuottoaan (37,38) sekä kirjoittamistaitojaan (39).

Suomessa ei rikoksen osallisena oleva nuori saa poliisin tai oikeuden kuulusteluissa asiantuntijan tukea kommunikaatiovaikeuksiinsa, eikä rikoksista tuomituille nuorille järjestetä rangaistusaikana puheterapiapalveluita. Rikostaustaisen nuoren kommunikaatiotaitojen kuntouttaminen olisi tärkeää paitsi heidän arkieliviytymisensä tukemiseksi myös siksi, että he voisivat paremmin pärjätä oikeusprosessissa ja hyötyä heille tuomion ohella suunnatuista kuntoutuksista, joiden tavoitteena on tukea paluuta siviilielämään ja estää uusintarikollisuus (14, 24–27). Rikosseuraamuslaitoksissa työskentelevät työntekijät eivät useinkaan tunnista kommunikaatiovaikeuksia eivätkä siten osaa ohjata nuorta eteenpäin puheterapeutin konsultaatioon (8,21,34). Toistaiseksi vain Isossa-Britanniassa, Australiassa ja Uudessa-Seelannissa rikoksen tehneitä nuoria ohjataan puheterapeutin arvioon, jossa kartoitetaan kommunikaatioon liittyvät vaikeudet, niiden laajuus ja ilmenemismuodot sekä suunnitellaan niihin sopiva kuntoutus. Nuori voi saada kuulusteluihin asiantuntijan, useimmiten tehtävään erikoistuneen puheterapeutin, tukea kommunikaatioonsa, mikäli hänellä on todettu vaikeuksia ymmärtää tai tuottaa puhetta. Edellä mainituissa maissa puheterapeutti voi myös toimia osana nuoriso-oikeuden moniammatillista asiantuntijaryhmää, joka seuraa rikostaustaisen nuoren tilannetta.

Vaikka rikostaustaisten nuorten kommunikaatiovaikeuksista on olemassa jo runsaasti tieteellistä näyttöä, on vähän tutkimusta siitä, miten näiden nuorten selviämistä niin arkipäivän kuin oikeustoimeen liittyvissä kommunikaatiotaitoja vaativissa tilanteissa voidaan tukea. Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella rikostaustaisten nuorten kommunikaatioon suunnattuja interventioita, niiden sisältöjä, tehoa ja tutkimusnäytön astetta.

MENETELMÄ

Tämän integroivan kirjallisuuskatsauksen (40) aineistohaku toteutettiin neljässä tietokannassa: Ovid Medline, PsycInfo, Scopus ja Ebsco. Hakusanoiksi valikoituivat englanninkieliset termit young offender (nuori rikollinen), juvenile delinquency (nuorisirikollisuus), youth justice (nuoriso-oikeus), speech (puhe), language (kieli), communication (kommunikaatio), intervention (interventio), treatment (hoito) ja therapy (terapia). Hakulausekkeeksi, jota käytettiin OvidMedline ja Scopusin tietokannoissa, muodostui:

”young offender” OR ”juvenile delinquency” OR “youth justice”) AND (speech OR language OR communication) AND (intervention OR treatment OR therapy)

Tässä tutkimuksessa analysoidaan ja kootaan aiempaa tietoa siten, että tutkimusraportteja arvioidaan systemaattisesti ja kriittisesti ottaen huomioon niiden vahvuudet ja rajoitukset koskien tutkittavia, käytettyjä menetelmiä ja tuloksista tehtyjä johtopäätöksiä (40). Tutkimusnäytön taso artikkeleissa määriteltiin käyttäen Joanna Briggs Instituten (JBI) viisiportaista asteikkoa (41) ja Dalyn tutkimusryhmän (42) laadullisen tutkimuksen arviointiin tarkoitettua neliportaista hierarkiaa. Kuntoutuksen tehokkuutta arvioitiin tarkastelemalla kuntoutusjaksojen välisen muutoksen suuruutta efektikokoina. Mikäli tutkimuksissa tehdyissä vertailussa ei ollut raportoitu efektikokoja, ne laskettiin Thalheimerin ja Cookin (43) mukaan sikäli kuin tarvittava informaatio oli käytettävissä. Muutoin tarkasteltiin riippumattomien arvioitsijoiden välisiä yhteneväisyysprosentteja, keskilukuja ja standardipistemäärien muutoksia tutkimuksissa raportoitujen käytäntöjen mukaan.

TULOKSET

TUTKIMUSARTIKKELEIDEN VALINTA

Haut kontrolloiduista tietokannoista tuottivat yhteensä 1076 artikkelia (Ovid Medline: n = 186, PsycInfo: n = 433, Scopus: n = 84 ja Ebsco: n = 373). Lisäksi käsinpoiminnalla mukaan otettiin 10 artikkelia. Kaksoiskappaleiden poiston jälkeen luettiin 996 artikkelin otsikot ja hakutermit. Tämän jälkeen luettiin 150 artikkelin abstraktit, joista hylättiin 87, sillä niissä oli mukana journalien esipuheita, väitöskirjoja tai kirjan lukuja sekä tutkimuskysymysten kannalta epärelevantteja artikkeleita. Jäljelle jääneistä 63 artikkelista poistettiin 29, koska kokotekstejä ei ollut saatavilla tai ne olivat kliinisiä raportteja ilman empiiria. Loput tieteellisissä joulaleissa julkaistut vertaisarvioit 34 tutkimusartikkelia hyväksyttiin lopulliseen aineistoon.

Tiedonhaussa löytyneet 18 ja käsinpoimintana löytyneet 3 artikkelia käsitteivät kommunikaatiovaikeuksien esiintyvyyttä ja ilmenemismuotoja, ja ne on raportoitu muualla (4). Tämän kirjallisuuskatsauksen aineiston muodostavat tietokannoista tehtyjen tiedonhakujen perusteella löytyneet kuusi ja käsinpoiminnalla löytyneet seitsemän artikkelia. Julkaisuista neljässä käsitellään kielellisiin vaikeuksiin kohdistuvaa kuntoutusta (8, 44–46). Niistä kahdessa sivutaan myös sosiaalisiin kommunikaatiovaikeuksiin kohdistuvaa kuntoutusta (8,45), joita käsitellään varsinaisesti kahdessa muussa julkaisussa (47,48). Kahdessa artikkelissa tarkastellaan työntekijöiden käsitteitä puheterapian vaikuttavuudesta (49,50) ja viidessä kommunikaatioavustajan toimintaa rikostaustaisen nuoren tukena oikeusprosessissa (51–55). Tutkimukset on julkaistu vuosien 1998 ja 2020 välillä.

KIELELLISTEN JA SOSIAALISTEN TAITOJEN KUNTOUTUS

Tutkimusasetelma

Tutkimuksissa ei ollut yhtään satunnaistettua kontrolloitua tutkimusasetelmaa tai asetelmaa, jossa olisi käytetty verrokkeja (taulukko 1). Näiden sijaan tutkittavien suorituksia verrattiin joko heidän omiin suorituksiinsa tai arviointimenetelmien ikätasoihin normeihin. Kolmessa tutkimuksessa käytettiin kokeellista toistuvien alkumittausten asetelmaa (44,45,47) ja kolmessa ennen-jälkeen-tutkimusasetelmaa, joissa tutkimuksen alussa lähtötaso kontrolloitiin yhdellä alku-

mittauksella ennen interventiota ja loppumittaus interventio jälkeen (8,46,48). Yhdessä kielellistä kuntoutusta käsittelevässä tutkimuksessa taitojen pysyvyyttä kontrolloitiin seurantamittauksella 1–3 kk (44) ja yhdessä sosiaalisen kommunikaation muutosta käsittelevässä tutkimuksessa (47) kahdella seurantamittauksella viikon välein interventio päättyttyä. Muutoin taitojen ylläpitoa tai yleistymistä ei kontrolloitu. Kaikki artikkelit sijoittuvat näytön tasoltaan JBI-asteikolla toiseksi alimmalle tasolle neljä (42).

Kahdessa tutkimuksessa aineisto kerättiin ottamalla mukaan kaikki paikallisiin nuorisovankien kuntoutusohjelmiin osallistuneet nuoret (8,48). Gregoryn ja Bryanin (8) tutkimuksessa tutkittavat jaettiin perusjoukosta kuntoutusta saavien ryhmään seulonnessa ilmenneen kielihäiriön perusteella. Kahdessa tutkimuksessa tutkittavat oli rekrytoitu mukavuusotannalla aikaisemmista tutkimuksista (44,46), kahdessa tutkimuksessa ei raportoitu otantaan liittyntä valintaprosessia (45,47). Neljän tutkimuksen aineisto oli peräisin vankilasta (44–47) ja kahden laitoksesta, joissa nuoret osallistuivat uusintarikoksia ehkäiseviin kuntoutuksiin (8,48). Tutkimuseettinen lupaprosessi kuvattiin kahdessa tutkimuksessa (44,45).

Otoksen koko ja mukaanottokriteerit, kuntoutujien ikä

Tutkimusten otokoot ovat hyvin pieniä: 3–6 (44–46), 14 (47), 20 (8) ja 130 (48). Yhteensä tutkimuksiin osallistui 177 rikostaustaista nuorta, joista naispuolisia oli alle 10 %. Tutkimuksiin, joissa kuntoutettiin pääasiassa kielellisiä taitoja, osallistui 32 nuorta, joista kukaan ei ollut aiemmin saanut puheterapiaa (8, 44–46). Sosiaalisten kommunikaatiotaitojen kuntoutukseen osallistui 144 nuorta (47,48). Kuntoutuksen keskeytykset raportoitiin tutkimuksissa. Tutkittavat olivat iältään 11–18-vuotiaita.

Mukaanottokriteerinä käytettiin ikärajaa (45) ja poissulkukriteereinä mielenterveysongelmia (46), keskitasoa alempaa älykkyydosamäärää (45) tai hankittua aivovauriota tai akuuttia psykoottista sairautta, joka olisi voinut vaikuttaa kielelliseen arviointiin (44). Kuntoutettaviksi otettiin äidinkieleltään englanninkielisiä henkilöitä (8) tai henkilöitä, joilla oli muuten hyvä englannin kielen taito (44–46). Lisäksi Snow'n ja Woodwardin (46) ja Swainin ym. (44) tutkimuksissa kuntoutettavilla tuli olla merkittävät kielel-

liset vaikeudet ja rangaistusaikaa jäljellä intervention päättymiseen saakka. Noelin ja Westbyn (45) tutkimukseen hyväksyttiin erityisopetukseen oikeutettuja osallistujia. Sosiaalisia kommunikointitaitoja käsittelevissä tutkimuksessa ei ollut osallistumiskriteereitä (47,48).

Tutkimuksen toteuttaminen

Neljässä kielelliseen kuntoutukseen painottuvassa tutkimuksessa kuntoutuksesta vastasivat tutkijoina toimineet puheterapeutit (8, 44–46). Yksilöllisen kuntoutuksen lisäksi Gregoryyn ja Bryanin (8) tutkimuksessa puheterapeutti ohjasi vankilan työntekijöitä tekemään harjoitteita kuntoutujien kanssa. Kahdesta tutkimuksesta, joissa kuntoutuksen kohteena olivat sosiaalisen kommunikation taidot, toisessa kuntoutuksen toteuttivat laitoksen kaikki työntekijät (48), kun taas toisessa sen toteuttivat tehtävään koulutetut opiskelijat ja tutkijat itse. Interventioista kolme toteutettiin yksilöllisenä kuntoutuksena (44–46), kaksi ryhmämuotoisena (47,48), ja yhdessä tutkimuksessa kuntoutus toteutettiin sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti (8).

Primaarien tulosmuuttujien mittaamisen lisäksi kolmessa tutkimuksessa kontrolloitiin alkua ja loppumittauksissa kunkin tutkittavan yleinen kielellinen taso, jonka arvioimiseksi käytettiin kansainvälisestikin tunnettuja standardoituja testejä. Näitä olivat The Clinical Evaluation of Language Fundamentals 4th Edition (8,44,46, 56–58) ja The Test of Language Competence – Expanded (46,59). Tutkimuksissa käytettiin myös harjoiteltavien taitojen kannalta tarkoituksenmukaisia standardoituja arviointimenetelmiä, erilaisia arviointilomakkeita ja haastatteluja sekä muuta toimintakykyä, kuten toiminnanohjausta (44), psyykkistä (44) ja älyllistä (46) toimintakykyä mittaavia testejä. Kahdessa tutkimuksessa kontrolloitiin kuntoutujan sitoutuminen puheterapiaan (44,46). Swainin työryhmän (44) tutkimuksessa käytettiin kuntoutuksen tehon mittareina myös sekundaarisia tulosmuuttujia.

Kuntoutuksen kesto, määrä ja tiheys

Interventiot vaihtelivat kestoaltaan ja tapaamistiheydeltään. Kielellisten taitojen kuntoutukseen suunnitellut interventiot kestivät joistakin viikoista (44) 3–4 kuukauteen (8,46). Tapaamisten määrä vaihteli 18 tapaamisesta (44) 32 tapaamiseen (46), ja viikoittainen tapaamistiheys vaihte-

li kahdesta (46) 2–8 kertaan (44). Tapaamisen kesto vaihteli 20–120 minuutin välillä (44–46). Noelin ja Westbyn (45) tutkimuksessa osallistujia sai edetä omaan tahtiinsa. Sosiaalisten kommunikointitaitojen kuntoutukseen tähtäävissä interventioissa kokoontumistiheys oli 3–4 kertaa viikossa interventioiden kestäessä 3–4 viikosta (47) 4–15 kuukauteen (48). Yhden tapaamisen kesto oli Rutherfordin ym. (47) tutkimuksessa 30 minuuttia; Traynelis-Yurekin ja Giacobben (48) tutkimuksessa tapaamiskerran kesto ei ilmoitettu.

Kuntoutuksen tavoitteet

Kolmen tutkimuksen tarkoituksena oli toteuttaa puheterapiainterventio sellaisille rikostaustaisille nuorille, joiden kielelliset taidot olivat standardoitujen testien perusteella heikot tai hyvin heikot (8,44,46). Yhdessä tutkimuksessa puheterapian tavoitteena oli parantaa rikostaustaisten nuorten sosiaalisia ongelmaratkaisu- ja kerrontataitoja sekä laajentaa sanastoa, joka liittyi omien tunteiden, ajatusten, aikomusten ja tarpeiden ilmaistamiseen (45). Kahdessa tutkimuksessa fokuksena oli erityisesti ryhmässä tarvittavien sosiaalisten kommunikaatiotaitojen, kuten kuuntelu- ja keskustelutaitojen sekä positiivisen palautteen antamistaitojen, kuntouttaminen (47,48). Kaikissa tutkimuksissa arvioitiin kuntoutuksella saatua muutosta. Vaikka kaikissa kuntoutusten tavoitteet olikin hyvin raportoitu, kahdessa tutkimuksessa kuntoutuksen sisältö, operationalisointi ja toteutus oli kuvattu hyvin niukasti tai ei lainkaan (8,48).

Kielellisiin taitoihin kohdentuneessa tutkimuksessa kuntoutuksen tavoitteet räätälöitiin yksilöllisesti kuntoutettavan kielellisissä testeissä saamiensa tulosten mukaisesti kahdessa tutkimuksessa (8,44); yhdessä tutkimuksessa (46) tavoitteet asetettiin testitulosten ja tutkittavan itsearvioinnin taikka työntekijöiden arvioinnin perusteella. Noelin ja Westbyn (45) kuntoutus perustui ”Best Plans” -ohjelmaan (60), joka toteutettiin kaikille samalla tavalla. Tutkimuksissa kuntoutettiin sanaston hallintaa (8,44,45), fonologista tietoisuutta (44), kerronta- (8,44,45) ja keskustelutaitoja (8,44), syntaksia (44), puheen (8) ja tekstin (44) ymmärtämistä sekä lukemista ja kirjoittamista (44). Kahdessa tutkimuksessa kielellisten harjoitteiden ohessa tehtiin myös sosiaalista kommunikaatiota (8) ja sosiaalisia ongelmaratkaisukeinoja (45) tukevia harjoituksia.

Gregoryn ja Bryanin (8) tutkimuksessa kuntoutus sisälsi myös ei-verbaalisen kommunikaation harjoituksia sekä valmistautumista kuulusteluihin ja oikeudenkäyntiin.

Sosiaalisten kommunikaatiotaitojen parantamiseen tähtäävissä tutkimuksissa käytettiin valmiita ohjelmia, jotka toteutettiin kaikille kuntoutujille samalla tavoin (47,48). Toisessa intervention sisältö kohdistui nuoren itsetietoisuuden, vuorovaikutussuhteisiin liittyvien kommunikaatiotaitojen sekä ongelmanratkaisutaitojen harjoitteluun ”Positive Peer Culture”-ohjelman (61) mukaan (48). Toisessa taas harjoiteltiin vuorovaikutustaitoja, erityisesti vuorovaikutteisten kysymysten esittämistä, positiivisen palautteen antamista sekä positiivisen vaikutelman antamista itsestä tutkijoiden laatiman ohjelman mukaan (47).

TULOKSET KUNTOUTUKSESTA

Kielellisten taitojen raportointiin kuntoutuneen siten, että loppumittauksissa tutkittavat olivat saavuttaneet joko ensisijaisesti puheterapeutin (8,45) tai puheterapeutin ja nuoren itsensä yhdessä (44,46) asettamat yksilölliset tavoitteet täysin (44–46) tai kuitenkin yli 50 % (8,44,46). Muiden muassa tutkittavien kerrontataidot (45) ja kyky ilmaista omia ajatuksiaan (8,45–46) sekä kyky ymmärtää puhetta, kuten kysymyksiä ja abstraktia tulkintaa vaativaa kieltä (8,46), parantivat. Swainin ym. (44) tutkimuksessa tehdyn ei-parametrisen, jakaumasta riippumattoman Tau-*U*-analyysin (62) perusteella varmistettiin eri kuntoutusjaksojen välisen muutoksen suuruus efektikokona ja sen tilastollinen merkittävyys yksilöllisesti jokaiselle neljälle kuntoutujalle. Tutkimuksessa saatiin tulosmuuttujien lähtötaso- ja kuntoutusjakson päätteeksi tehtyjen mittausten välille keskiuuret ja suuret efektikoot (Tau *U* > 0,667), samoin kuin lähtötaso- ja ylläpitomittausten välille (Tau *U* > 0,833), mikä tutkijoiden mukaan osoitti kuntoutettavien kielellisten taitojen huomattavaa paranemista ja opittujen taitojen pysyvyyttä. Erityisesti sanaston kuntouttaminen osoittautui kolmella neljästä kuntoutujasta erittäin tehokkaaksi, mutta myös muiden taitojen eli kirjain-äänne-yhdistelyn, lauseenrakenteen hallinnan ja puheen ymmärtämisen kuntoutuksen havaittiin olleen tehokasta. Suoritusten paraneminen havaittiin alku- ja loppumittauksen välillä myös standardoitujen testien suorituspistemäärissä.

Muissa tutkimuksissa kielellisen kuntoutuksen hyöty eli alku-, loppu- ja seurantamittauksissa saatujen suoritusten väliset erot raportoitiin prosentteina (45,46), keskilukuina (45) ja standardipistemäärien muutoksina (8,46). Gregoryn ja Bryanin (8) tutkimuksessa 75 %:lla tutkittavista taidot paranivat kaikilla mitatuilla osa-alueilla standardipistemääriin nähden. Tutkittavista 85 % suoritus paransi merkittävästi testeissä, joissa vaadittiin tiedon ymmärtämistä ja päättelyä. Vastaavasti 88 % paransi suoritustaan tehtävissä, jossa vaadittiin koherenttia ja lausetasoisia puheen tuottoa. Myös sanaston hallinta parani. Snow’n ja Woodwardin (46) tutkimukseen osallistuneiden kuuden nuoren suoritukset vaihtelivat: kaksi osallistujaa saavutti kaikki heille asetetut yksilölliset tavoitteet, jotka koskivat puheen ymmärtämisen ja tulkinnan harjoittelua, sanaston laajentamista, puheen selkiyttämistä sekä tunteiden ja ajatusten tunnistamista ja ilmaisua sosiaalisissa tilanteissa. Neljä nuorta saavutti puolestaan omat tavoitteensa osittain (50–80 %) tai työntekijöiden tukemana. Lisäksi kaikkien kielelliset suoritukset parantivat standardoiduilla testeillä mitattuna; erityisesti ymmärtävän ja tuottavan sanaston hallinta koheni kuudesta kuntoutujasta neljällä. Noel ja Westby (45) raportoivat kuntoutujien kerrontataitojen parantuneen 22,33–31,5 %:n lähtötasosta 47–53 %:iin. Lisäksi ilmeni, että rikostaustaiset nuoret olivat sitoutuneet kielelliseen kuntoutukseen vaihdellen (70–90 %) (44) tai hyvin (46). He pitivät puheterapiaan osallistumistaan hyödyllisenä (44,46) ja halusivat jatkaa sitä (44). Nuoret itse kokivat kommunikointitaitonsa parantuneen kuntoutuksen aikana (44,46).

Sosiaalisten taitojen raportointiin niidenkin parantuneen (47,48) ja säilyneen seurantamittauksissa (47). Traynelis-Yurekin ja Giacobben (48) tutkimuksessa kuntoutuksen hyöty mitattiin eri ikäryhmien alku- ja loppumittauksissa saamien Likertin asteikon pistemäärien vertailuna toistettujen mittausten *t*-testeillä, joiden tulokset olivat lähes kauttaaltaan tilastollisesti merkitsevät. Testin tuottamien erojen efektikoot olivat erittäin suuret ($0,98 \leq d \leq 3, 41,47$). Tulokset osoittivat, että iällä oli merkitystä sosiaalisten taitojen oppimisessa siten, että nuorempien (14-vuotiaiden) tutkittavien kommunikaatiotaidot parantivat enemmän kuin vanhempien (18-vuotiaiden). Muutokset parempaan olivat kuitenkin sitä suu-

remmat, mitä pitempään vanhempi tutkittava osallistui kuntoutukseen. Suurinta hyötyä saivat ne, jotka osallistuivat kuntoutukseen 7–13 kuu-kauden ajan. Noel ja Westby (45) raportoivat tutkittaviensa sosiaalisten ongelmaratkaisutaitojen parantuneen alkumittauksesta, jossa keskimääräinen suoritus vaihteli 12,33–30,75 % välillä, loppumittaukseen, jossa keskimääräinen suoritus vaihteli 84–95 % välillä. Rutherfordin ym. (47) tutkimuksessa sosiaalisten kommunikaatiotaitojen oppimiseen tähdänneen kuntoutuksen hyöty raportoitiin keskilukuina alku-, loppu- ja seurantamittauksissa saaduista suorituksista. Tutkijoiden mukaan nuorten keskusteluvuorovaikutustaidot paranivat kuntoutuksen myötä, ja seurantamittausten perusteella kuntoutuksessa harjoitellut taidot olivat pysyneet.

Osassa tutkimuksista kontrolloitiin mittausten välisten muutosten arvioinnin luotettavuus. Noelin ja Westbyn (45) tutkimuksessa laskettiin sekä alku- että loppumittauksesta saadulle ker-rona-aineiston analyysille yhteneväisyysprosentti ja *Scottin pii* (63), jossa yhteneväisyys kaikkien kerrontaa mittaaville muuttujille vaihteli välillä 99,3–96,12 % ja *Scottin pii* välillä 0,80–0,97. Samoin kuntoutuksen toteutus kontrolloitiin kahden henkilön täyttämän tarkistuslistan avulla (20 % aineistosta), joiden vastaavuus laskettiin yhteneväisyysprosentin avulla sen vaihdellessa 96–97 %:n välillä. Myös Rutherfordin ym. (47) tutkimuksessa laskettiin kahden arvioitsijan välinen yhteneväisyysprosentti (64), joka vaihteli 66,25–100 %:n välillä. Yhdessä tutkimuksessa yhteneväisyysprosentti laskettiin ensin osalle koko aineistoa (20 %), minkä jälkeen koko aineisto analysoitiin (44).

TYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMUKSET KUNTOUTUKSEN TEHOSTA

Laadullisia tutkimuksia, joissa tarkastellaan rikostaustaisten nuorten kanssa työskentelevien työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia työskentelystä puheterapeutin kanssa, on aineistossa kaksi, ja ne sijoittuvat tutkimusnäytön toiseksi alimmalle tasolle kolme (43). Toisessa kartoitettiin työntekijöiden kokemuksia työskentelystä puheterapeutin kanssa sekä käsityksiä puheterapeutin roolista työyhteisössä Isossa-Britanniassa (49). Toisessa selvitettiin työntekijöiden kokemuksia ja käsityksiä rikostaustaisten nuorten saamasta puheterapiasta ja puheterapian integroimisesta oikeusjärjestelmään Australiassa (50). Tutkimusten

aineistot oli kerätty ryhmähaastatteluina, joihin osallistui kaksi 17 hengen ryhmää (50), ja kahdeksan osallistujan yksilöllisenä puhelinhaastatteluna (49). Haastattelut kestivät 30–50 minuuttia. Ne analysoitiin teema-analyysin keinoin, ja niistä on tutkimuksissa kirjattuina useita sanata-arkkoja litteraatteja. Bryanin ja Gregoryn (49) tekemiä haastatteluja edelsi tutkijoiden itsensä laatima kyselytutkimus (n=21), jonka perusteella laadittiin haastattelukysymykset. Molemmat tutkimukset olivat käyneet läpi eettisen tarkastelun, ja niiden aineistot oli kerätty mukavuusotannalla tutkijoiden aikaisemmista tutkimuksista (8,46). Molempien tutkimusten aineiston keruun luotettavuus oli kontrolloitu siten, että tutkijat eivät itse käsitelleet kyselylomakkeita (49) eivätkä haastatelleet työntekijöitä (49,50). Aineiston analyysin luotettavuus kontrolloitiin vain Snow'n ym. (50) tutkimuksessa niin, että tutkijat suorittivat ensin teema-analyysin itsenäisesti, minkä jälkeen lopulliseen käsittelyyn otettiin yhteisesti havaitut teemat.

Työntekijöiden mukaan nuorten katsottiin hyötynneen kuntoutuksesta erittäin paljon (49,50). Snow'n ym. (50) mukaan työntekijät arvioivat hyödyn nuorten itseluottamuksen kasvuna, selkeämpänä ja ymmärrettävämpänä kommunikaationa sekä parempana käytöksenä. Työntekijöiden mielestä myös nuoret itse pitivät kuntoutusta hyödyllisenä. Työntekijöiden ymmärrys nuorten kommunikaatiovaikeuksista lisääntyi (49,50), ja ohjauksesta saatiin keinoja muokata omaa ja tukea nuorten kommunikaatiota (50). Bryan ja Gregory (49) tosin raportoivat osan työntekijöistä vastustaneen puheterapeutin kanssa tehtävää yhteistyötä ja kuntoutusmenetelmien soveltamista työssään. Snow'n työryhmän (50) mukaan koko organisaatio hyötyi puheterapiainterventiosta, koska nuorten koettiin sitoutuneen paremmin työntekijöihin ja toimintaan. Intervention hyötyjä pidettiin niin merkittävänä, että puheterapeutti haluttiin mukaan moniammatilliseen työryhmään. Myös aikaisemmin mainituissa kielellisiä taitoja kuntoutaneessa tutkimuksessa työntekijät olivat havainneet nuorten kommunikaatiotaitojen parantuneen intervention aikana (8,44).

KOMMUNIKAATION AVUSTAMINEN

Aineiston viidessä tutkimusartikkelissa tarkastellaan rikostaustaisten nuorten kommunikaation avustamista poliisin tai oikeuden kuulusteluissa.

Artikkeleista yksi on peräisin yhdeltä tutkijalta Isosta-Britanniasta (51) ja neljä yhdeltä tutkimusryhmältä Uudesta-Seelannista (52–55). Kaikissa tutkimuksissa on käytetty laadullisia, kuvailevia, tutkimusasetelmia, ja ne sijoittuvat näytön tasolle kolme (43).

O'Mahonyn (51) tutkimus on kartoittava tutkimus kommunikaatioavustajan (*Registered Intermediary*) työnkuvasta Ison-Britannian (Englannin ja Walesin) nuoriso-oikeusjärjestelmässä. Tutkimus on monimenetelmällinen siten, että aineisto kerättiin ensiksi haastattelemalla jäsentämättömän haastattelun keinoin viittä kommunikaatioavustajaa, minkä perusteella laadittuun kyselylomakkeeseen vastasi 33 kommunikaatioavustajaa. Kommunikaatioavustajista oli puheterapeutteja 58 %, psykologeja 12 % ja loput opettajia, toimintaterapeutteja ja hoitoalan asiantuntijoita. Tutkittavien rekrytointi tapahtui ammattijärjestön Internet-sivujen kautta, mutta haastatteluaineisto kerättiin harkinnanvaraisella otannalla. Tutkimuksessa ei ollut kuvausta eettisestä arvioinnista, tutkimuksen toteutuksesta eikä aineiston analyysistä, vaan ainoastaan päätulokset raportoitiin.

Howardin tutkijaryhmän laadullisen tutkimuksen tavoitteena oli kuvailla ja arvioida kommunikaatioavustajan (*Communication Assistant*) työnkuvaa Uuden-Seelannin nuoriso-oikeusjärjestelmässä (54) ja tarkastella asiantuntijoiden (52,53) sekä rikostaustaisten nuorten ja heidän perheidensä (55) kokemuksia työskentelystä kommunikaatioavustajan kanssa. Tutkimuksiin osallistui yhteensä 38 ihmistä. Tutkimusmenetelminä käytettiin puolistrukturoitua haastattelua ja teema-analyysiä. Haastatteluihin osallistuneet asiantuntijat (n=28) olivat erilaisissa asiantuntijatehtävissä toimivia henkilöitä sekä oikeuden maallikkojäseniä ja poliiseja, jotka olivat joko työskennelleet kommunikaatioavustajina tai sellaisen kanssa ja joilla oli kokemusta työskentelystä oikeusprosessiin joutuneen nuoren kanssa (52–54). Kaikki kommunikaatioavustajat olivat puheterapeutteja. Tutkimukseen, jossa tarkasteltiin nuorten itsensä ja heidän perheidensä kokemuksia työskentelystä kommunikaatioavustajan kanssa, osallistui viisi 14–18-vuotiasta miespuolista nuorta perheenjäsenineen (n=10) (55). Työryhmä käytti rekrytoinnissaan sähköpostia (52,53), mainoksia (52,53), lumipallo- (54) ja mukavuusotantaa (55). Kaikki Howardin tutki-

musryhmän osatutkimukset olivat läpikäyneet tutkimuseettisen arvioinnin. Tutkijat itse toimivat haastattelijoina ja aineiston analysoijina, minkä vaikutus tutkimuksen luotettavuuteen käsiteltiin (52,54,55). Haastatteluhenkilöiden luotettavuutta ei arvioitu, mutta niistä esitettiin sanatarikkoja litteraatteja.

Tutkimusten mukaan kommunikaatioavustajan toimenkuvaan kuuluu tukea sellaisen henkilön toimimista poliisiin ja oikeuden kuulusteluissa, jolla on puheen ymmärtämisen ja tuoton vaikeuksia (51,54). Kommunikaatioavustaja saa asiakkaastaan lähetteen esimerkiksi asianajajalta, sosiaalityöntekijältä tai oikeudelta, minkä jälkeen hän arvioi asiakkaan kommunikaatiovaikeudet ja suunnittelee hänelle sopivat kommunikaatiokeinot (54). Vasta tämän jälkeen määritellään kommunikaatioavustajan osallistuminen oikeusprosessiin. Asiantuntijat pitivät erittäin tärkeänä kommunikaatioavustajan työskentelyä, sillä sen ansiosta rikoksista syytetyinä olleet nuoret pystyivät paremmin ymmärtämään oikeusprosessia, tuomaan esiin omia näkemyksiään ja osallistumaan aktiivisemmin oikeusprosessiin myös perheensä kanssa (52). Lisäksi työskentelystä seurasi nuoren kannalta parempia oikeudellisia ratkaisuja. Kommunikaatioavustajien työskentelyllä oli myös systeemisiä vaikutuksia, sillä saadun tiedon perusteella tultiin tietoisiksi nuoriso-oikeudessa olevista epäkohdista, kuten siellä käytetystä vaikeasta kielestä (51,52,54), järjestelmän kompleksisuudesta sekä epäystävällisestä suhtautumisesta nuoria kohtaan (52). Uusi tieto lisäsi ymmärrystä kommunikaatiovaikeuksista ja keinoista muokata omaa kommunikointiaan selkeämmäksi (52,54). Tarve työntekijöiden kouluttamiseen tunnistettiin (54).

Asiantuntijoiden kokemusten mukaan kommunikaatioavustajat olivat erittäin ammattitaitoisia, ja heidän työskentelynsä integroimista nuoriso-oikeuteen kannatettiin (53). Ammattikunnan työtä ei kuitenkaan tunnettu, ja pohdintaa aiheuttivat ammatillisten pätevyysvaatimusten, koulutuksen ja valvovan tahon puuttuminen (53) sekä puolueettomuus (51), rooli ja työskentelyyn liittyvät käytännön järjestelyt oikeuden kuulemistilanteissa (51,53). Asiantuntijat pitivät haasteellisena määrittellä, kuka tarvitsee kommunikaatioavustajaa ja missä vaiheessa oikeusprosessia (53). Myös kustannusten maksajatahosta oli epäselvyyttä (51,53). Haastatteluista nousi

esiin tarve ammattikunnan lisäkouluttautumiselle ja oikeusjärjestelmään perehtymiselle (51,53). Kommunikaatioavustajan palvelut katsottiin tarpeellisiksi sekä todistajille että syytetyille (51,53) mutta myös niille rikoksen uhreille (51), joilla on kommunikaatiovaikeuksia. Nuorten ja heidän perheenjäsentensä kokemukset kommunikaatioavustajan tuesta olivat erittäin positiivisia, sillä tuen avulla he pystyivät osallistumaan oikeusprosessiin ja ymmärsivät sitä aiempaa paremmin (55).

POHDINTA

KIELELLISTEN JA SOSIAALISTEN TAITOJEN KUNTOUTUKSESTA

Tutkimusnäyttö rikostaustaisten nuorten kommunikaatiotaitojen tukemisesta on niukkaa ja tasoltaan melko heikkoa, ja kuntoutuksen painopisteet ovat tutkimuksissa erilaiset. Tutkimustulokset ovat kuitenkin saman suuntaisia: puheen ymmärtämisen ja tuoton yksilöllinen kuntouttaminen on kannattavaa (8,44,46). Erityisesti sanaston, lukemaan oppimisen kannalta tärkeän kirjain-äänne-yhdistelyn, lauseenrakenteen hallinnan ja puheen ymmärtämisen kuntoutus on rikostaustaisille nuorille hyödyllistä (44), samoin kuin kerrontataitojen harjoittelu (45). Sosiaalisten kommunikaatiotaitojen osalta rikostaustaisille nuorille kannattaa näiden tutkimusten perusteella järjestää ryhmäkuntoutusta, jossa vankiloiden ja kuntoutuslaitosten työntekijät auttavat nuoria ratkaisemaan sosiaalisia ongelmatilanteita, joiden herättämistä reaktioista nuoret joutuvat keskustelemaan muiden ryhmäläisten kanssa (48). Havaintoja kuntoutuksen hyödyistä vahvistavat niin nuorten sitoutuneisuus kuntoutukseen (44,46) kuin myös työntekijöiden (49,50) ja kuntoutettavien omat (44,46,48) käsitykset.

Tutkimukset eivät ole verrannollisia toisiinsa kielellisen kuntoutuksen keston eikä tapaamisten määrän ja tiheyden suhteen. Nämä vaihtelivat joistakin viikoista muutamaan kuukauteen ja kahdesta viikoittaisesta tapaamisesta kahdeksaan. Tapaamiset kestivät kerrallaan 20–120 minuuttia; yhdessä tutkimuksessa kuntoutuja sai edetä omassa tahdissaan (45). Sosiaalisten taitojen kuntoutusten kesto vaihteli sekin muutamasta viikosta 15 kuukauteen kokoontumistiheyden ollessa 3–4 kertaa viikossa (47,48). Sekä kielellisiä (44) että sosiaalisia (48) taitoja kuntoutettaessa kuntoutukseen käytetyllä ajalla

oli merkitystä siten, että pitempään kuntoutuksessa olleiden rikostaustaisten nuorten taidot paranivat eniten. Myös ikä osoittautui tärkeäksi tekijäksi: nuoremmat kuntoutujat hyötyvät sosiaalisten taitojen kuntoutuksesta vanhempia enemmän (48). Näyttö harjoiteltujen taitojen ylläpidosta on hyvin vähäistä, parista viikosta 1–3 kuukauteen (44,47), mutta niiden yleistymisestä ei ole aineistossa tutkimusnäyttöä lainkaan. On kuitenkin huomattava, että kuntoutuksen pitkäkestoisen vaikutuksen ja taitojen yleistymisen tutkiminen on vaikeaa, sillä laitos- ja vankilaolosuhteissa mahdollisuudet arkikommunikaatiota vastaaviin tilanteisiin ovat hyvin rajalliset, ja vapautumisen jälkeen tutkittaviin on vaikea pitää säännöllistä kontaktia (44). Näin ollen on vaikea päätellä, mikä on rikostaustaisille nuorille optimaalisen kielellisen ja sosiaalisten taitojen kuntoutuksen kesto, tiheys ja määrä. Myöskään taitojen pitkäaikaisesta pysyvyydestä ei voida tehdä johtopäätöksiä.

Kuntoutuksen tehoon on voinut vaikuttaa vapaaehtoinen osallistuminen tutkimukseen, oppimisefekti sekä kuntoutujien kohonnut itseluottamus omien taitojen paranemiseen (8,46). Työntekijöiden näkemyksiin kuntoutuksen tehosta on puolestaan voinut vaikuttaa nuorten kommunikaatiovaikeuksien ja niiden kuntoutusmahdollisuuksien tiedostaminen. Interventioiden kuvaus on niiden toistettavuuden näkökulmasta raportoitu hyvin vaihtelevasti. Niiden voidaan kuitenkin arvioida toteutetun tarkoituksenmukaisesti ottaen huomioon vallitsevat olosuhteet, kuten tutkittavien poissaolot ja poisjäänti tutkimuksesta, vankiloiden ja laitosten kanssa päällekkäiset ohjelmat sekä vapautuminen kesken kuntoutuksen. Kuntoutusta ovat toteuttaneet pääasiassa puheterapeutit ja työntekijät heidän johdollaan. Tutkimusten sisäistä validiteettia voi heikentää tutkijoiden toimiminen kuntouttajina, mutta tutkimuksissa on käytetty analyyseissa ja tulosten arvioinneissa sokkoistamista sekä kahta tai useampaa arvioijaa, millä luotettavuutta on varmistettu. Lisäksi muutoksen kontrolloinnissa on käytetty ensisijaisten tulosmuuttujien lisäksi toissijaisia tulosmuuttujia sekä reliabiliteetiltaan ja validiteetiltaan korkeiksi osoittautuneiden standardoitujen kielellisten testien standardipistemääriä. Voidaan olettaa, että tutkimusten lähtökohtana on pidetty puheterapian suunnittelussa ja toteutuksessa erilaisia teoreettisia läh-

tökohtia sekä näyttöön perustuvaa tutkimusta (65), minkä mukaan nuoret ihmiset omaksuvat kielellisiä ja sosiaalisia taitoja ollessaan vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa ja hyötyvät kuntoutuksesta, huolimatta kehityksellisestä kielihäiriöstään (34,39, 66–68).

Kuntoutuksesta saatuihin tuloksiin voivat vaikuttaa myös tutkimusasetelmat. Aineistossa ei ole yhtään satunnaistettua kontrolloitua verrokkiryhmätutkimusta, vaan tutkimukset on toteutettu käyttämällä aikasarja- ja ennen–jälkeen-asetelmaa ilman verrokkeja tutkittavien toimiessa omina verrokkeinaan. Toisaalta satunnaistettu kontrolloitu verrokkiryhmätutkimus ei välttämättä ole tarkoituksenmukainen tutkimuksessa, jonka kuntoutuksen lähtökohdat perustuvat kuntoutujan yksilöllisiin tarpeisiin (67), vaan esimerkiksi (moni)tapaus–verrokki-asetelmat voivatkin olla tähän tarkoitukseen sopivampia ja käytännöllisempiä (69,70), ja ne voivat onnistuessaan tuottaa samanlaisen tuloksen kuin satunnaistetut kontrolloidut tutkimukset (69,71).

Aineistossa on yksi tutkimus, jossa on saatu ryhmätasolla luotettavaa näyttöä käyttämällä kaikille samaa sosiaalisten taitojen kuntoutusmenetelmää (48). Tällaiset geneeriset ohjelmat eivät kuitenkaan ole aina parhaita nuorille, joilla on yksilöllisesti ilmenevä kehityksellinen kielihäiriö (38). Pienet otoskoot ja verrokkiryhmän puuttuminen vaikeuttavat osaltaan päätelmien tekoa kuntoutuksen tehosta. Lisäksi tutkimuksiin osallistuneista noin 90 % oli nuoria miehiä. Jatkossa tarvittaisiinkin tutkimusta, joissa kontrolloidaan opittujen taitojen ylläpito ja yleistyminen pitemmällä aikavälillä sekä tutkimus- että verrokkiryhmillä mitattuina. Lisäksi tarvitaan tutkimusta, johon otetaan mukaan nuoria rikostaustaisia naisia. Myös rikosseuraamusprosessiin joutuneiden maahanmuuttajien kohdalla ongelmalliseksi koetun vuorovaikutuksen takana voi vieraskielisyyden ohella olla myös kehitykselliseen kielihäiriöön liittyvää problematiikkaa, jota olisi syytä selvittää.

NÄKEMYKSET PUHETERAPEUTIN JA KOMMUNIKAATIOAVUSTAJAN TYÖSKENTELYSTÄ

Työntekijöiden käsityksiä ja kokemuksia rikostaustaisten nuorten puheterapiasta ja sen hyödyistä sekä kommunikaatioavustajan työskentelystä kyseisten nuorten tukena on tutkittu toistaiseksi vähän, ja tutkimuksen taso on melko heik-

koa. Kaikkien tutkimusten metodit, aineistot ja analyysit ovat yhteensopivat. Aineiston keruu on järjestetty tutkijoille anonyymisti, minkä avulla voitiin välttää vinouma tutkimusten toteutuksessa ja tulosten tulkinnassa. Oletettavaa on, että satunnaistamisen puuttuessa haastatteluihin ovat saattaneet suostua henkilöt, jotka suhtautuivat myönteisesti sekä puheterapeutin että kommunikaatioavustajan toimintaan työyhteisössä. Tosin Bryanin ja Gregoryyn (49) tutkimuksessa osan työntekijöistä raportoitiin suhtautuneen kriittisesti yhteistyöhön puheterapeutin kanssa. Haastatteluiden luotettavuuden kontrolloinnista ei ollut mainintaa muissa kuin Snow'n ym. (50) tutkimuksessa, ja haastatteluiden sisältöjä ja tutkittavien kokemuksia kuvattiin sanataarkoin litteeraatein muissa paitsi O'Mahonyn (51) tutkimuksessa. Tutkimukseen osallistuneiden tutkittavien määrät ovat hyvin pieniä, ja haastateltavat edustavat vain pientä osaa rikostaustaisten nuorten kanssa työskentelevistä asiantuntijoista. Tämän vuoksi tuloksia puheterapian hyödyllisyydestä tai kommunikaatioavustajan toiminnasta ei voida yleistää koskemaan koko rikosseuraamusalan työntekijöitä eikä nuoria perheineen.

Työntekijöiden mielestä puheterapiainventiolla ei ole ainoastaan saatu parannettua rangaistustaan suorittavien nuorten kielellisiä ja kommunikaatioaitoja vaan myös heidän itsetuntoaan ja käyttäytymistään (49,50). Lisäksi asiantuntijat kuten myös nuoret ja heidän perheensä toivat esiin ammattitaitoisten kommunikaatioavustajien toiminnan hyödyllisyyden oikeusprosessissa (52,53,55). Yksilötasolla kommunikaatioavustajan työskentelyn on koettu auttavan kuulusteluissa olevan nuoren puheen ymmärtämistä ja tuottoa ja tukeneen hänen selviytymistään (51,52,54,55). Systeemisellä tasolla niin puheterapiainventio kuin kommunikaatioavustajienkin toiminta ovat saaneet vankiloissa ja nuoriso-oikeudessa toimivat asiantuntijat tiedostamaan kommunikaation ja siihen liittyvien vaikeuksien merkityksen sekä ymmärtämään kommunikaation mukauttamisen tärkeyden (49–52,54). Tutkimustuloksista nousee esiin sekä puheterapeuttien että kommunikaatioavustajien tarve lisäkoulutukseen ja pätevöitymiseen rikosseuraamusosalalle (51,53). Näin siitäkin huolimatta, että tutkimuksissa kommunikaatioavustajina toimineet henkilöt olivat jo peruskoulutukseltaan hyvin koulutettuja asiantuntijoita,

kuten puheterapeutteja ja psykologeja (51–54). Lisäksi ilmenee tarve kehittää ja tehdä tunnetuksi sekä puheterapeuttien (8,44,46,49,50) että kommunikaatioavustajien (51–54) toimenkuvaa.

RAJOITUKSET

Tähän kirjallisuuskatsaukseen valikoituneiden tutkimusten tutkimusasetelmien erilaisuuden ja näytön tason arviointiin liittyvien puutteiden vuoksi jouduttiin näytön tason arvioinnissa käyttämään kahta erilaista asteikkoa (42,43), mikä rajoittaa tutkimusten keskinäistä vertailua ja tutkimusnäytön tasosta tehtäviä päätelmiä. Rikostaustaisten nuorten kielellisten ja sosiaalisten taitojen tukemisesta saatu näyttö on toistaiseksi vielä vähäistä, koska puheterapeuttien ja kommunikaatioavustajien toimiminen nuoriso-oikeusjärjestelmässä on kansainvälisestikin hyvin harvinaista. Kyseessä on uusi ja kehittyvä tutkimusala, jonka tutkimuksellinen näyttö lienee vasta tuloillaan. Toistaiseksi tutkimus on tasoltaan ja yleistettävyydeltään melko heikkoa johtuen kuntoutujien yksilöllisistä ja vankilaolojen tilannekohtaisista lähtökohdista ja niiden aiheuttamista haasteista tutkimuksen operationalisoinnille. Johtopäätösten tekeminen myös tutkimusten menettelmällisistä eroavuuksista johtuen on rajallista. Kaivataan lisää sellaista tutkimusta, jossa on mukana vakuuttava tutkimusasetelma verrokkiryhmineen ja tilastollisine menetelmineen kuntoutuksen tehon, ylläpidon ja taitojen yleistymisen osoittamiseksi. Samoin tarvitaan laadullista ja määrällistä tutkimusta puheterapeutin ja kommunikaatioavustajan implementoimiseksi osaksi nuoriso-oikeusjärjestelmää. Niin ikään puheterapeutin ja kommunikaatioavustajan toiminnasta aiheutuvat kustannukset ja kustannusvaikutavuus tulisi arvioida.

Tämän kirjallisuuskatsauksen tiedonhau kielellisestä rajauksesta seurasi se, että mukaan otetut tutkimusraportit ovat peräisin ainoastaan englanninkielisistä maista. Näin puheterapeutin ja kommunikaatioavustajan työskentelyä ei välttämättä voida samalla tavoin implementoida muiden maiden oikeus- ja rikosseuraamusjärjestelmiin. Rajauksesta johtuen muilla kieli- ja kulttuurialueilla tehdyt tutkimukset ovat voineet jäädä tarkastelun ulkopuolelle. Kielikohtaiset erot kannattaa pitää mielessä, jos tutkimustietoa halutaan soveltaa kielellisen kuntoutuksen sisältöjen suunnitteluun.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Vaikka laajempi näyttö rikostaustaisten nuorten kielellisten ja sosiaalisten taitojen kuntoutuksen hyödyistä on toistaiseksi niukkaa, yksilötasoinen näyttö osoittaa, että näiden nuorten kielellisiä ja sosiaalisia taitoja kannattaa kuntouttaa ja tukea. Näin voidaan lisätä nuorten valmiuksia pärjätä oikeusprosessissa, hoitaa omia asioitaan, hankkia koulutusta, luoda sosiaalisia suhteita, sopeutua yhteiskuntaan ja jopa estää uusintarikollisuus. Puheterapia- ja kommunikaatioavustajan palveluita tulisi kehittää myös Suomessa osana nuorisorikos-oikeusjärjestelmää, niin että siitä muodostuisi osa laajempaa monialaista yhteistyötä (31). Nuorille tulisi järjestää mahdollisuus päästä tarkempaan kielellisten taitojen arviointiin ja tarvittaessa puheterapiaan niin vankeusaikana kuin sen jälkeenkin. Kun nuorille rikoksenteekijöille lähdetään esimerkiksi laatimaan rangaistusajan suunnitelmaa, tulisi jo prosessin alussa sisällyttää siihen kielellisten ja sosiaalisten taitojen seulonnanomainen arviointi, jotta nuorten vaikeudet voitaisiin tunnistaa ja ottaa huomioon. Työntekijöiden tietoisuuden lisääminen ja kouluttaminen on tärkeää, jotta systeemilläkin tasolla voitaisiin tukea rikostaustaisten nuorten kommunikaatiota, itsetuntoa, käyttäytymistä ja osallistumista heti rangaistusajan alusta lähtien.

KIITOKSET:

Kiitämme lämpimästi Sosiaalilääketieteellisen Aikakauslehden nimettömiä arvioijia heidän antamastaan rakentavasta palautteesta.

RAHOITTAJAT:

Artikkelin kirjoittajat ovat saaneet tutkimukseen rahoitusta Rikosseuraamuslaitoksesta, vuonna 2019 myönnetystä rikosseuraamusalan tutkimus- ja kehittämismäärärahasta (Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön esitys dnro 05/012/2019; Oikeusministeriön kriminaalipoliittisen osaston päätös VN/7203/2018).

KIRJOITTAJIEN KONTRIBUUTIOT:

Seija Pekkala on osallistunut tutkimuksen alkuun saattamiseen ja suunnitteluun, aineiston keräämiseen, analysoimiseen ja tulkintaan, artikkelin luonnostelemiseen sekä lopullisen julkaistavan version hyväksymiseen. Kirjoittaja ottaa vastuun artikkelin kaikista osa-alueista ja sitoutuu osallistumaan artikkelissa mahdollisesti ilmenevien

epäselvyyksien selvittämiseen. Päivi Rainò on osallistunut tutkimuksen alkuun saattamiseen ja suunnitteluun, aineiston keräämiseen, analysoimiseen ja tulkintaan, artikkelin luonnostelemiseen sekä lopullisen julkaistavan version hyväk-

symiseen. Kirjoittaja ottaa vastuun artikkelin kaikista osa-alueista ja sitoutuu osallistumaan artikkelissa mahdollisesti ilmenevien epäselvyyksien selvittämiseen.

Pekkala, S., Rainò, P. Supporting the language and social skills of juvenile offenders. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti – Journal of Social Medicine 2022; 59: 409–428.

Language difficulties and social problems are common among juvenile offenders. They complicate behavioural problems, have an impact on their coping with police interviews and court hearings, and increase risk of re-offending. The aim of this literature review is to find out what kind of rehabilitation and support is available for juvenile offenders showing difficulties in language and social skills.

The literature search brought up thirteen scientific research articles. Six of these covered interventions to improve language and social skills of these youngsters. Individual speech and language therapy was shown to improve both the reception and production of speech. Improvements were observed especially in the vocabulary, the linking between letters and sounds, in spelling, syntax, and understanding of speech and narration. Group rehabilitation proved to be an effective way to increase juvenile offenders' skills in solving social problems through discussion. Seven of the thirteen research articles were qualitative studies, two of which indicated the benefits of speech and language therapy and five showed the importance of communication assistants working with young offenders at police and court hearings. Interventions also had systemic

effects, as they increased the awareness of the staff working with young offenders and provided them with means to overcome communication difficulties.

Scientific research in this field is yet scarce. It can be concluded, however, that supporting the communication of juvenile offenders increases their self-esteem, their ability to create social relationships and to manage their own affairs. It helps them to cope more effectively with police interviews and court hearings and increases their willingness to participate in education, to gain from the rehabilitation programmes in juvenile detention, and to integrate into the society. It may even prevent re-offending. Speech and language therapy and services of a communication assistant should be integrated into the youth criminal justice system, and its staff should be provided training to recognise the communication difficulties in juvenile offenders.

Keywords: Language impairment, communication difficulties, young offenders, speech-language therapy, communication assistance

Saapunut (16.03.2021)
Hyväksytty (09.12.2021)

LÄHTEET

- (1) Snow PC. Speech-language pathology and the youth offender: epidemiological overview and roadmap for future speech-language pathology research and scope of practice. *Lang Speech Hear Serv Sch* 2019;50:324–339.
- (2) Winstanley M, Webb RT, Conti-Ramsden G. Psycholinguistic and socioemotional characteristics of young offenders: Do language abilities and gender matter? *Legal Criminol Psychol* 2019;24(2):195–214. doi: 10.1111/lcrp.12150
- (3) Anderson S, Hawes, DJ, Snow PC. Language impairments among youth offenders: a systematic review. *Child Youth Serv Rev* 2016;5(4):195–203. doi: 10.1016/j.childyouth.2016.04.004
- (4) Pekkala S, Urrio L, Rainò P. Rikostaustaisten nuorten puheen, kielen ja kommunikaation vaikeudet. *Sosiaalilääk Aikak* 2022;59:266–284. doi: <https://doi.org/10.23990/sa.102603>
- (5) Bryan K, Freer J, Furlong C. Language and communication difficulties in juvenile offenders. *Int J Lang Commun Disord* 2007;42(5):505–520. doi: 10.1080/13682820601053977
- (6) Bishop DVM, Snowling MJ, Thompson PA, ym. Phase 2 of CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development:

- Terminology. *J Child Psychol Psychiatry* 2017;58(10):1068–1080. doi: 10.1111/jcpp.12721
- (7) Blanton DJ, Dagenais PA. Comparison of language skills of adjudicated and nonadjudicated adolescent males and females. *Lang Speech Hear Serv Sch* 2007;38(4):309–314. doi: 10.1044/0161-1461(2007/033)
  - (8) Gregory J, Bryan K. Speech and language therapy intervention with a group of persistent and prolific young offenders in a non-custodial setting with previously undiagnosed speech, language and communication difficulties. *Int J Lang Commun Disord* 2011;46(2):202–215. doi: 10.3109/13682822.2010.490573
  - (9) Hopkins T, Clegg J, Stackhouse J. Examining the association between language, expository discourse and offending behavior: an investigation of direction, strength and independence. *Int J Lang Commun Disord* 2018;53(1):113–129. doi: 10.1111/1460-6984.12330
  - (10) Lount SA, Purdy SC, Hand L. Hearing, auditory processing, and language skills of male youth offenders and remandees in youth justice residences in New Zealand. *J Speech Lang Hear Res* 2017;60(1):121–135. doi: 10.1044/2016_JSLHR-L-15-0131
  - (11) Hughes N, Chitsabesan P, Bryan K, ym. Language impairment and comorbid vulnerabilities among young people in custody. *J Child Psychol Psychiatry* 2017;58(10):1106–1113. doi: 10.1111/jcpp.12791
  - (12) Snow PC, Woodward M, Mathis M, ym. Language functioning, mental health and alexithymia in incarcerated young offenders. *Int J Speech Lang Pathol* 2016;18(1):20–31. doi: 10.3109/17549507.2015.1081291
  - (13) Humber E, Snow PC. The oral language skills of young offenders: A pilot investigation. *Psychiatr Psychol Law* 2001;8(1):1–11. doi: 10.1080/13218710109524999 [verkkoversio, 2009]
  - (14) Snow, PC, Powell MB. What's the story? An exploration of narrative language abilities in male juvenile offenders. *Psychol Crime Law* 2005;11(3):239–253. doi: 10.1080/1068316042000209323
  - (15) Snow PC, Powell MB. Oral language competence, social skills and high-risk boys: What are juvenile offenders trying to tell us? *Child Soc* 2008;22:16–28. doi: 10.1111/j.1099-0860.2006.00076.x
  - (16) Sanger D, Moore-Brown B, Magnuson G, ym. Prevalence of language problems among adolescent delinquents: a closer look. *Commun Disord Q* 2001;23(1):17–26. doi: 10.1177/152574010102300104
  - (17) Bryan K. Preliminary study of the prevalence of speech and language difficulties in young offenders. *Int J Lang Commun Disord* 2004;39(3):391–400. doi:10.1080/13682820410001666376
  - (18) Wolff PH, Waber D, Bauermeister M, ym. The neuropsychological status of adolescent delinquent boys. *J Child Psychol Psychiatry* 1982;23(3):267–279. doi: 10.1111/j.1469-7610.1982.tb00072.x
  - (19) Bryan K, Garvani G, Gregory J, ym. Language difficulties and criminal justice: the need for earlier identification. *Int J Lang Commun Disord* 2015;50(6):763–775. doi: 10.1111/1460-6984.12183
  - (20) Snow PC, Powell M B. Developmental language disorders and adolescent risk: A public-health advocacy role for speech pathologists? *Adv Speech Lang Pathol* 2004;6(4):221–229. doi: 10.1080/14417040400010132 [2009, verkkoversio]
  - (21) Snow PC, Powell MB. Oral language competence in incarcerated young offenders: Links with offending severity. *Int J Speech Lang Pathol* 2011;13(6):480–489. doi: 10.3109/17549507.2011.578661
  - (22) Davis AD, Sanger DD, Morris-Friehe M. Language skills of delinquent and nondelinquent adolescent males. *J Commun Disord* 1991;24(4):251–266. doi: 10.1016/0021-9924(91)90001-y
  - (23) Spence SH. Validation of social skills of adolescent males in an interview conversation with a previously unknown adult. *J Appl Behav Anal* 1981;14(2):159–168. doi: 10.1901/jaba.1981.14-159
  - (24) LaVigne, M, Van Rybroek GJ. Breakdown in the language zone: The prevalence of language impairments among juvenile and adult offenders and why it matters. *UC Davis Journal of Juvenile Law & Policy* 2011;15(1):37–123. Luettu 15.1.2021. <https://www.semanticscholar.org/paper/Breakdown-in-the-Language-Zone%3A-The-Prevalence-of-Lavigne-Rybroek/8f8523f298da89b685f71d0074ba74ec2843c0a1>
  - (25) LaVigne, M, Van Rybroek GJ. He got in my face so I shot him: How defendants' language impairments impair attorney-client relationships. *CUNY Law Review* 2013;17(1):69–111. Luettu 15.1.2021. <https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1343&context=clr>
  - (26) O'Mahony BM. Accused of murder: supporting the communication needs of a vulnerable defendant at court and at the police station. *Journal of Learning Disabilities and Offending Behaviour* 2012;3(2):77–84. doi: 10.1108/20420921211280060
  - (27) Snow PC, Powell MP, Sanger DD. Oral language competence, young speakers, and the law. *Lang Speech Hear Serv Sch* 2012;43(4):496–506. doi: 10.1044/0161-1461(2012/11-0065)
  - (28) Tyni S. Vankeinhoidon vaikuttavuus. Onko kuntoutukselle tilastollisia perusteita? [väitöskirja]. Helsinki: Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2015, Rikosseuraamuslaitos; 2015. Luettu 15.1.2021. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/julkaisut/risenjulkaisusarja/vankeinhoidonvaikuttavuus-on-kokuntoutukselletilastollisiaperusteita.html>

- (29) Sanger DD, Johnson AA, TenHulzen PN, ym. Juvenile offenders with co-occurring language and behavior problems: Language suggestions. *Journal of Correctional Education* 2019;70(1):20–35. Luettu 28.2.2021. <https://www.jstor.org/stable/26864120>
- (30) Moilanen T, Airaksinen M, Kangasniemi M. Varhainen puuttuminen nuorten rikoksiin ja hyvinvointiin liittyviin ongelmiin: kyselytutkimus monialaista yhteistyötä tekeville ammattilaisille. *Sosiaalilääk Aikak* 2021;58(1):3–15. doi: 10.23990/sa.88064
- (31) Aaltonen ME. Nuorten aikuisten koulu-pudokkuus, työttömyys ja väkivaltarikollisuus – väkivallan tekijät ja uhrit kansallisesti edustavan rekisteriaineiston valossa. *Oikeus*. 2010;39(3):220–247.
- (32) Brownlie EM, Beitchman JH, Escobar M, ym. Early language impairment and young adult delinquent and aggressive behavior. *J Abnorm Child Psychol* 2004;32(4):453–467. doi: 10.1023/b:jacp.0000030297.91759.74
- (33) Manninen M, Lindgren M, Huttunen M, ym. Low verbal ability predicts later violence in adolescent boys with serious conduct problems. *Nord J Psychiatry* 2013;67(5):289–297. doi: 10.3109/08039488.2012.738245
- (34) Winstanley M, Webb RT, Conti-Ramsden G. More or less likely to offend? Young adults with a history of identified developmental language disorders. *Int J Lang Commun Disord* 2018;53(2):256–270. doi: 10.1111/1460-6984.12339
- (35) Winstanley M, Webb RT, Conti-Ramsden G. Developmental language disorders and risk of recidivism among youth offenders. *J Child Psychol Psychiatry* 2021;62(4):396–403. doi: 10.1111/jcpp.13299
- (36) Snow PC. Elizabeth Usher Memorial Lecture: Language is literacy is language. Positioning speech-language pathology in education policy, practice, paradigms and polemics. *Int J Speech Lang Pathol* 2016;18(3):216–228. doi: 10.3109/17549507.2015.1112837
- (37) Ebbels SH, Wright L, Brockbank S, ym. Effectiveness of 1:1 speech and language therapy for older children with (developmental) language disorder. *Int J Lang Commun Disord* 2016; 52(4): 528–239. doi: 10.1111/1460-6984.12297
- (38) Murphy A, Franklin S, Breen A ym. A whole class teaching approach to improve the vocabulary skills of adolescents attending mainstream secondary school, in areas of socioeconomic disadvantages. *Child Lang Teach Ther* 2017;33(2):129–144. doi: 10.1177/0265659016656906
- (39) Starling J, Munro N, Togher L, ym. Training secondary school teachers in instructional language modification techniques to support adolescents with language impairment: a randomized controlled trial. *Lang Speech Hear Serv Sch* 2012;43(4):474–495. doi: 10.1044/0161-1461(2012/11-0066)
- (40) Sulosaari V, Kajander-Unkuri S. Integroitu kirjallisuuskatsaus. Kirjassa: Stolt M, Axelin A, Suhonen R. (toim.) Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turku: Turun yliopisto; 2016, 107–116.
- (41) Wolters Kluwer Health. JBI EBP Database Guide. 2021[luetu 28.2.2021]. <http://ospguides.ovid.com/OSPguides/jbibd.htm>
- (42) Daly J, Willis K, Small R ym. A hierarchy of evidence for assessing qualitative health research. *J Clin Epidemiol* 2007;60(1):43–49. doi: 10.1016/j.jclinepi.2006.03.014
- (43) Thalheimer W, Cook S. How to calculate effect sizes from published research articles: a simplified methodology. A work-learning research publication. 2002 [luetu 5.1.2021]. http://www.bwgriffin.com/gsu/courses/edur9131/content/Effect_Sizes_pdf5.pdf
- (44) Swain NR, Eadie PA, Snow PC. Speech and language therapy for adolescents in youth justice: a series of empirical case-studies. *Int J Lang Commun Disord* 2020;55(4):458–479. doi: 10.1111/1460-6984.12529
- (45) Noel KK, Westby C. Applying theory of mind concepts when designing interventions targeting social cognition among youth offenders. *Top Lang Disord* 2014;34(4):344–336. doi: 10.1097/TLD.0000000000000036
- (46) Snow PC, Woodward MN. Intervening to address communication difficulties in incarcerated youth: A phase 1 clinical trial. *Int J Speech Lang Pathol* 2017;19(4): 392–406. doi: 10.1080/17549507.2016.1216600
- (47) Rutherford RB, Mathur SH, Quinn MM. Promoting social communication skills through cooperative learning and direct instruction. *Educ Treat Children* 1998;21(3): 354–369. Luettu 28.2.2021. <https://www.jstor.org/stable/42940512>
- (48) Traynelis-Yurek E, Giacobbe GA. A communication rehabilitation regimen for incarcerated youth: Positive Peer Culture. *J Offender Rehabil* 1998;26(3/4):157–167. doi:10.1300/J076v26n03_09
- (49) Bryan K, Gregory J. Perceptions of staff on embedding speech and language therapy within a youth offending team. *Child Lang Teach Ther* 2013;29(3):359–371. doi: 10.1177/0265659013482930
- (50) Snow PC, Bagley K, White D. Speech-language pathology intervention in a youth justice setting: benefits perceived by staff extend beyond communication. *Int J Speech Lang Pathol* 2018;20(4):458–467. doi: 10.1080/17549507.2017.1297484
- (51) O’Mahony BM. The emerging role of the Registered Intermediary with the vulnerable witness and offender: facilitating communication with the police and members of the judiciary. *Br J Learn Disabil* 2010;38(3):232–237. doi.org/10.1111/j.1468-3156.2009.00600.x
- (52) Howard K, McCann C, Dudley M. ‘It’s really good...why hasn’t it happened earlier?’ Professionals’ perspectives on the benefit of

- communication assistance in the New Zealand youth justice system. *Aust N Z J Criminol* 2020;53(2):265–284. doi: 10.1177/0004865819890377
- (53) Howard K, McCann C, Dudley M. ‘I was flying blind a wee bit’: Professionals’ perspectives on challenges facing communication assistance in the New Zealand youth justice system. *The International Journal of Evidence & Proof* 2020;24(2):104–120. doi: 10.1177/1365712719877893
- (54) Howard K, McCann C, Dudley M. What’s communication assistance? Describing a new and emerging profession in the New Zealand youth justice system. *Psychiatr Psychol Law* 2020;27(2):300–314. doi: 10.1080/13218719.2020.1719378
- (55) Howard, K., McCann, C., & Dudley, M. ‘It was like more easier’: Rangatahi (young people) and their whanau (family) talk about communication assistance in the New Zealand youth justice system. *Youth Justice* 2020:1–20. doi: 10.1177/1473225420923763
- (56) Semel E, Wiig W, Secord W. *Clinical Evaluation of Language Fundamentals Screening Test*. Fourth edition. (Australian Standardisation). St Peters (NSW): Harcourt Assessment; 2003.
- (57) Semel E, Wiig EH, Secord WA. *Clinical Evaluation of Language Fundamentals*. Fourth edition. (Australian Standardisation). St. Peters (NSW): Harcourt Assessment; 2006.
- (58) Semel E, Wiig EH, Secord WA. *Clinical Evaluation of Language Fundamentals*. Fourth UK edition. London: Harcourt Assessment; 2006.
- (59) Wiig EH, Secord W. *The test of language competence – expanded edition*. San Antonio (TX): Psychological Corporation; 1989.
- (60) Noel K. *Social Problem Solving: Making Best Plans*. Chippewa Fall (WI): The Cognitive Press; 2013.
- (61) Vorrath HH, Brendtro LK. *Positive peer culture*. Second edition. New York: Transaction Publishers; 1985.
- (62) Parker RI, Vannest KJ, Davis JL, ym. Combining nonoverlap and trend for single-case research: Tau-U. *Behavior Therapy* 2011; 42(2), 284–299. doi: 10.1016/j.beth.2010.08.006
- (63) Scott, W. Reliability of content analysis: The case of nominal scale coding. *Public Opin Q* 1955;19(3); 321–325. Luettu 28.2.2021. <https://www.jstor.org/stable/2746450>
- (64) Kazdin AE. *Single case research designs: Methods for clinical and applied settings*. New York: Oxford University Press; 1982.
- (65) Saldaña D & Murphy C.-A. Theory and intervention in developmental language disorder. Kirjassa: Law J, McKean C, Murphy C.-A, ym. (toim.) *Managing children with developmental language disorder. Theory and practice across Europe and beyond*. London: Routledge; 2019, 56–83.
- (66) Cook CR, Gresham FM, Kern L, ym. Social skills training for secondary students with emotional and/or behavioral disorders. A review and analysis of the meta-analytic literature. *J Emot Behav Disord* 2008; 16(3):131–144. doi: 10.1177/1063426608314541
- (67) Ebbels SH, Mari N, Murphy A, ym. Improving comprehension with severe receptive language impairments: a randomized control trial of intervention for coordinating conjunctions. *Int J Lang Commun Disord* 2014;49(1);30–48. doi: 10.1111/1460-6984.12047
- (68) Law J, Lee W, Roulstone S, ym. (2012). “What works”: Interventions for children and young people with speech, language and communication needs. Newcastle University, The Communication Trust, Bristol Speech and Language Therapy Unit and the University of West England, Bristol & CEDAR, University of Warwick. Department of Education, Research Report DFE-RR247-BCRP10. Luettu 15.2.2021. https://www.academia.edu/12992734/What_Works_interventions_for_children_and_young_people_with_speech_language_and_communication_needs
- (69) Rychetnik L, Frommer M, Hawe P, ym. Criteria for evaluating evidence on public health interventions. *J. Epidemiol. Community Health* 2002; 56(2):119–127. doi: 10.1136/jech.56.2.119
- (70) Black N. Why we need observational studies to evaluate the effectiveness of healthcare. *BMJ* 1996; 312(7040):1215–1218. doi: 10.1136/bmj.312.7040.1215.
- (71) Ioannidis JP, Haidich A, Lau J. Any casualities in the clash of randomized and observational evidence? No recent comparisons have studied selected questions, but we need more data. *BMJ* 2001;322(7291);879–880. doi: 10.1136/bmj.322.7291.879
- (72) Douglas JM, O’Flaherty CA, Snow PC. Measuring perception of communicative ability: the development and evaluation of the La Trobe Communication Questionnaire. *Aphasiology* 2000;14(3):251–268. doi: 10.1080/0268703000401469
- (73) Douglas JM, Bracy CA, Snow PC. Exploring the factor structure of the La Trobe Communication Questionnaire: Insights into the nature of communication deficits following traumatic brain injury. *Aphasiology* 2007;21(12):1181–1194. doi: 10.1080/02687030600980950.
- (74) Douglas JM, Bracy CA, Snow PC. Measuring perceived communicative ability after traumatic brain injury: Reliability and validity of the La Trobe Communication Questionnaire. *J Head Trauma Rehabil* 2007;22(1):31–38. doi: 10.1097/00001199-200701000-00004
- (75) McDonald S, Flanagan S, Rollins J. *The Awareness of Social Interference Test – Revised (TASIT-R)*. San Antonio (TX): Psychological Corporation; 2011.
- (76) Anderson P, Anderson, V, Northam E. Standardization of the contingency naming test (CNT) for school aged children: a measure of reactive flexibility. *Clinical Neuropsychological Assessment* 2000;1:247–273.

- (77) Sloan S, Mackey J, Chamberlain S. Communicate with confidence. Kew (Australia): Skilled Life Press; 2006.
- (78) Noel K. The effects of a narrative-based social problem-solving intervention with highrisk adolescent males. [Väitöskirja]. University of New Mexico, Albuquerque (NM). 2011. Luettu 22.2.2021. https://digitalrepository.unm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1021&context=educ_spcd_etds
- (79) Johnson, M. Canterbury and Thanet Verbal Reasoning Skills Assessment. Ashford. Eastern and Coastal Kent community Services; 1998.
- (80) Hall M, Meaden A, Smith J, ym. Brief report: The development and psychometric properties of an observer-rated measure of engagement with mental health services. J Ment Health 2001;10(4):457–465. doi: 10.1080/09638230124439.
- (81) Hansen DJ, Lawrence LS, Christoff KA. Conversation skills of inpatient conduct-disordered youths. Social validation of component behaviors and implications for skills training. Behav Modif 1988;12(3):424–444.
- (82) Mathur SR, Rutherford RB. Teaching conversational skills to delinquent youth. Behavioral Disorders 1994;19: 294–305.
- (83) Jessness CF. Behavior Problem Check List. Tonawanda (NY): Multi-Health Systems, Inc; 1971.

SEIJA PEKKALA

*FT, dosentti, logopedian yliopistonlehtori,
laillistettu puheterapeutti*

Helsingin yliopisto

*Lääketieteellinen tiedekunta, Psykologian ja
logopedian osasto*

PÄIVI RAINÒ

FT, dosentti, tutkija

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Tulkkauksen ja kielellisen saavutettavuus -vahvuusala

Taulukko 1.
 Tutkimusaineisto: Rikostaustaisten nuorten kielellisten ja sosiaalisten vaikeuksien kuntoutus

Lähdeviitteen numero, tutkijat, julkaisuosi, maa	Tutkimuksen tavoite	Tutkimusasetelma	Tutkittavat, ikä; seuraamusmuoto	Mukaanotto-kriteerit	Kuntoutusmenetelmä ja sisältö	Kesto, määrä, tiheys	Menetelmät*	Keskeiset tulokset	Johtopäätökset
(44) Swain, Eadie & Snow, 2020, Australia	Arvioida, parantaa yksilöllisesti räätälöity intensiivinen puheterapia rikostaustaisten nuorten suorittamista kielellisissä tehtävissä	Kokeellinen monitapaustutkimus, toistuvien alkumittausasetelma, seuranta 1–3 kk kuluttua	4 miespuolista nuorta, 13–18 v; vankila	Ei hankittua aivo- vauriota, suurin osa koulunkäynnistä englanninkielisessä maassa, ei akuuttia psyykoottista sairautta, joka voi vaikuttaa arviointiin; merkittävät kielelliset vaikeudet	Yksilöllisesti räätälöity puheterapia. Jokaiselle laadittiin kolme tavoitetta, joihin puheterapialla tähdättiin (esim. sanasto, fonologinen tietoisuus, kerronta- ja keskustelutaidot, syntaksi, tekstin ymmärtäminen, tavut-taminen ja lukeminen). Näitä tulosmuuttujia mitattiin säännöllisesti testien ja keskustellen tutkittavan kanssa.	6 h / osatavoite, yht. 18 h, tapaamisia oli 2–8/ viikko	The Clinical Evaluation of Language Fundamentals 4th Edition (CELF-4), La Trobe Communication Questionnaire (LCQ), The Awareness of Social Inference Test (TASIT-R), Contingency Naming Test (CNT). Puheterapian sitovuutta mittaava arvio, tarvittaessa lisätestejä yksilöllisen kuntoutuksen tavoitteiden mukaisesti. Jälkimittaus käytäen tavoitteiden mukaisia arviointimenetelmiä. Loppuhaastattelu.	Kaikki vertailut olivat tilastollisesti merkitseviä ja efektiiviset kohtalaisen suuria tai suuria sekä lähtötason ja kuntoutuksen loppumittaus-tason välillä (Iau $U > 0,667$) ja lähörtaso- ja ylläpitoittaus-tason välillä (Iau $U > 0,833$). Kuntoutuksen loppu- ja ylläpitoittaus-tasujen välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja eli kuntoutuksessa nikaation opitut taidot säilyivät loppumittauksiin asti. Suoritukset kontrollitesteissä pysyivät samanalaisina.	Puheterapiaa tulisi järjestää vankilassa oleville nuorille, joista suurella osalla on puheen, kielen ja kommunikaation vaikeuksia.
				Kuntoutuksen edistymistä seurattiin kontrollitesteillä ja puheterapeutin tekemällä arvoilla tutkittavan sitoutumisesta puheterapiaan.	Kullakin tutkittavalla oli oma lähtötaso, kuntoutus- ja ylläpitojakso.			Puheterapian sitoutumisen aste vaihteli 70–90 % välillä. Tutkittavat ja opettajat kokivat kommunikointitaitojen parantuneen. Tutkittavat halusivat jatkaa puheterapiaa. Erityisesti sanastoon liittyvät harjoitteet olivat tehokkaita.	

<p>(46) Snow & Woodward, 2017, Australia</p>	<p>Tutkia rikostauksittaisille nuorille järjestetyn puheterapian rehoitunnista puheterapiapalveluiden saatavuuteen liittyvät haasteet</p>	<p>Ennen-jälkeen-asetelma</p>	<p>6 miespuolista nuorta, 17,7 v (SD = 1,0); vankila</p>	<p>Ei mielenterveyso-geimia, suurin osa koulunkäynnistä englanninkielisessä maassa; pistemäärä CELF 4 -testissä 85 tai alle; oltava vangittuna kuntoutuksen keston ajan; aboriginaalit ja Torresinsalmen saarilta kotoisin olevien tuli olla alitunteita australianglannin standardimuodolle</p>	<p>Puheterapeutti suunnitteli yksilöllisen kuntoutuksen testitulosten ja tutkittavan itsearvioinnin tai henkilökohtaisen arvioinnin perusteella asetamien tavoitteiden mukaan. Puheterapian tavoitteena oli parantaa kunkin tutkittavan kommunikointitaitoja.</p>	<p>12-16 viikkoa, jonka aikana on oli 32 tapaamista (45-60 min.) kaksi kertaa viikossa</p>	<p>Alku- ja loppumittaus: CELF-4 osatestit Recalling Sentences, Formulated sentences, Word Classes, Word Definitions; Test of Language Competence – Expanded (TLC-E) osatestit Ambiguous Sentences, Listening Comprehension, Figurative Language; LCQ; Setting Communication Goals (SCG); Therapeutic Engagement.</p>	<p>Tutkittavat saavuttivat yksilöllisesti asetetut tavoitteet täysin tai osittain (50-80 %); joidenkin tavoitteiden saavuttamiseen tarvittiin puheterapeutin tai henkilökunnan tukea. Suorituksen paranemista havaittiin tiedon prosessointia, ymmärtämistä ja päättelyä. sujuvaa, koherenttia ja lausetasoista puheen tuottoa sekä sanaston hallintaa ja kielellisestä päättelyä vaativissa tehtävissä. Tutkittavat sitoutuivat kuntoutukseen hyvin, ja he osallistuivat tapaamisiin useimmiten tai aina.</p>	<p>Vankilassa olevat nuoret voivat osallistua puheterapiaan. Puheterapiapian hyöty voi ulottua myös vankeilasta vapautumisen jälkeiseen aikaan.</p>
<p>(45) Noel & Westby, 2014, Yhdysvallat</p>	<p>Tutkia tarinankerrontaan perustuvan ongelmanratkaisun soveltuvuutta ongelmanratkaisu-, kerronta- ja mielenterapian taitoihin</p>	<p>Kokeellinen monitapaustutkimus, toistuvien alkumittausten asetelma, ei seuranta</p>	<p>3 rikostaustaista miespuolista nuorta, joilla oli tunne-elämän häiriö; vankila</p>	<p>Tutkittavien tuli olla iältään 17,0-19,11-vuotiaita mutta alle 18,11-vuotiaita tutkimuksen alkaessa; älykkyyssosiaalinen keskitaso, englannin kieli dominoiva saamaan erityisopelusta ja vastaavia palveluita</p>	<p>Intervention aikana nuorille opetettiin kerrontastrategioita, sosiaalisten ongelmien ratkaisukeinoja sekä mielen teoriaan liittyviä sanoja (tuntemisiin, kognitioon, tarpeisiin ja intentioihin liittyviä sanoja) tarinankerronnan keinoin BEST PLANS -ohjelmaa (60) noudattaen. Puheterapeutti vastasi kuntoutuksesta.</p>	<p>Yksilöllinen eteneminen, kunnnes 80 % taidoista oli opittu</p>	<p>Alkumittaus: kolme vapaasti kerrottua henkilökohtaista tarinaa annetuista aiheista. Kuntoutus: BEST PLANS social problem-solving curriculum -ohjelman perusteella kerrotuista tarinoista laskettiin ilmaistut, jotka sisältyvät 1) sosiaalisten ongelmien ratkaisuja, 2) kertomuskielellöpin elementtejä, 3) tunteita ja kognitiota kuvaavia sanoja. Loppumittaus: uuden vapaamuotoisen henkilökohtaisen tarinan kertonta.</p>	<p>Tutkittavien henkilökohtaiset tarinat ilmensivät sosiaalisten ongelmanratkaisu- ja kerrontataitojen oppimista sekä sellaisen sanaston oppimista, joka liittyy tunteisiin, ajatteluun, tarpeisiin, intentioihin ym. mielen teorian taitoihin. Kielellisten, kerronnan ja mielen teorian taitojen kuntoutuksella voidaan parantaa rikostauksittais-ten nuorten sosiaalisia ongelmanratkaisutaitoja.</p>	

(8) Gregory & Bryan, 2011, Iso-Britannia	Tunnistaa kielelliset ja kommunikatiiviset taidot ja kommunikatiivisten taitojen perusteella suunnitellaan ja suoritetaan koordinoitua puheterapia-interventio sekä arvioidaan kuntoutuksen aikaan saama muutos	Ennen-jälkeen -asetelma	72 intensiiviseen seurantaohjelmaan osallisnuorta, joista 49:lle (12 % naispuolisista) laadittiin puheterapia-interventio rapia-interventio ja heistä 20:lle tehtiin uudeleentaukset; 11–18 v	Turkittavien äidinkielen tulla englanti	Yksilöllisesti räätälöity puheterapia nuorille ja koulutus henkilökuunnalle. Kuntoutus sisälsi harjoitetta kuuntelemisen, ymmärtämisen, sanaston, kerronnan puheen tuoton, sujuvuuden, ei-verbaliikenteen kommunikatiivisuuden ja sosiaalisen kommunikatiivisuuden kunnoutukseen sekä haastatteluihin ja oikeudenkäyntiin valmistautumista. Tapaamiset (yksilo- ja ryhmätapaamiset) olivat henkilökuunta-vertaisia puheterapeutin ohjauksessa. Tapaamisia oli myös puheterapeutin kanssa. Henkilökunta sai puheterapeutilta ohjausta viikoittain.	3–6 kk	<p>Skreenaus: <i>Tutkittavat:</i> Itsenäisvointilomake; CELF-UK4 -testin osio Communication Observation Schedule; Canterbury and Thanet Verbal Reasoning Skills Assessment; Deduction-osio <i>Työntekijät:</i> CELF-UK4 Communication Observation Schedule; Broadmoor Observation of Communication</p> <p>Alkumittaus: CELF-UK4 -testin osiot: Understanding Spoken Paragraphs, Word Associations and Formulated Sentences Loppumittaus: CELF-UK4: Understanding Spoken Paragraphs; Formulated Sentences, Word Associations; Canterbury and Thanet Verbal Reasoning Skills Assessment Deduction -osio <i>Työntekijät:</i> Broadmoor Observation of Communication</p>	<p>Nuorisorikosrikkedessä työskenlevien ja eri yhteistyötoimien tulisi tunnistaa ja huomioida rikostausrikkedessä nuorten kommunikatiiviset taidot sekä järjestää nuorille mahdollisuus puheterapiaan.</p>	(47) Rutherford, Mathur & Quinn, 1998, Yhdysvallat	Parantaa rikostausrikkedessä nuorten kommunikatiivisten taitojen yhteistyötoimien ja ohjauksen keinojen	Kokeellinen tutkimus, toistuvien alkumittauksen asetelma, kaksi seuranta-tapaamista välillä kuntoutuksen jälkeen	14 naispuolista rikostausrikkedessä nuorta, 12–17 v; vankila	Turkittavat jaettiin 4–5 osalisiin ryhmiin. Lähtötaso ja kuntoutus kolmelle kommunikatiiviselle keskuksella aikana esitettävät kysymykset (4 päivää), 2 positiivinen kommentointi ryhmän kesken (4 päivää), 3 harjoitella omien mielipiteiden ja mielitysten ilmaisemiseksi positiivisella tavalla. Taitoja opetettiin ensin ohjaajan johdolla, minkä jälkeen niitä harjoiteltiin ryhmässä. Ryhmät kokoontuivat päivittäin 30 min. rakkomaan ohjaajan edellisenä päivänä antamia, sosiaalisia tilanteisiin liittyviä ongelmataitopauksia. Seuranta-tapaamisissa osallistettiin ongelmanratkaisutehtävään, jonka aikana tutkittavien käyttämät kolme sosiaalista kommunikatiivista rekisteröintiä.	Kesto 3–4 viikkoa, 12 tapaamista (à 30 min)	<p>Tutkittavien kokoamat menetelmät: keskustelu aktivoivat kysymykset, positiiviset kommentit muille omien näkemysten ilmaiseminen positiivisella tavalla.</p> <p>Seuranta-tapaamisissa havaittiin kaikkien opittujen taitojen säilyneen kaikissa ryhmässä.</p>	<p>Kaikkien kolmen sosiaalisen kommunikatiivisuuden havaittiin merkittävää systemaattista kasvua kaikissa ryhmissä.</p> <p>Seuranta-tapaamisissa havaittiin kaikkien opittujen taitojen säilyneen kaikissa ryhmissä.</p>	<p>Lyhykestoisenkin yhteistyötoiminnan oppiminen ja suora ohjaus hyödyttävät rikostausrikkedessä nuoria sosiaalisten kommunikatiivisten taitojen oppimisessa.</p>
--	---	-------------------------	---	---	--	--------	---	--	--	---	--	--	---	---	---	--	---

<p>(48) Trayne- lis-Yurek & Giacobbe, 1998, Yhdys- vallat</p>	<p>Tutkia, pitivätkö rikostaustaiset nuoret omia kommuni- kointitaitojaan riittävästi omia ja muutuivatko heidän käsityk- sensä omista taidoistaan Posi- tive Peer Culture (PPC)</p>	<p>Ennen- jälkeen -asetelma</p>	<p>130 mies- puolista nuorta, 14–18 v; kuntou- tuslaitos</p>	<p>Positive Peer Culture (PPC) -ohjelmaa käytettiin kaikissa laitoksen toiminnissa paitsi kuntouslaitoksen koulussa.</p> <p>Kuntoutus toteutettiin ryhmä- muotoisena. PPC-kuntoutuksessa osallistu- jat tunnustavat ja käsittelevät ryhmissä omia tunteitaan ja ongelmiaan ja tarkastelevat reaktioitaan niihin sekä kuun- televat muiden ryhmäläisten ajatuksia ja havaintoja niistä. Laitoksen työntekijä toimi ryhmän vetäjänä, ja hän auttaa ryhmiä pysymään prosessin tavoitteissa ja ongelmanrat- kaisussa.</p>	<p>4–15 kk (ka. 10 kk), 4 kertaa viikossa</p>	<p>The Jessness (1971) Behavior Check List -itsearviointi (Likertin asteikolla 1–5) alku- ja loppumittauksessa. Testin The Communication Scale -osiolla analysoitiin tuttavien käsityksiä omista kommunikaattotaidoista, joita tarkasteltiin suhteessa ohjelmaan osallistumisaikaan, tutkittavan ikään hänen siirtymään pois laitoksesta, koulunkäyntiin liit- tyvien ongelmien määrään sekä älykkyysosumäärään.</p>	<p>PPC-kuntoutus paransi rikostaustaisten nuorten kommunikaattotaitoja, ja nuorten käsitykset omista kommunikaattotaidoista muutuivat.</p> <p>14 kk kestäneellä kuntou- tuksella saatiin paremmat ja positiivisemmat tulokset kuin 6 kk tai sitä lyhyemmän ajan kestäneellä kuntou- tuksella.</p> <p>Nuoremmat (14-v) tutkit- tavat hyötyivät kuntoutuk- sesta keskimäärin enemmän kuin vanhemmat (18-v). Mitä vanhempi tutkittava oli ja mitä pitempään hän osallistui kuntoutukseseen, sitä suuremmat olivat muutokset arviointitesteillä mitattuina.</p> <p>Suurimmat muutokset olivat tutkittavilla, jotka osallis- tuivat kuntoutukseseen 13–14 kk ajan.</p> <p>Muutos oli suurin niillä tutkittavilla, joiden älykkyysosumäärä oli 110–119:n välillä.</p>	<p>PPC-kun- toutuksella voidaan vahvistaa ri- kostaustais- ten nuorten kommuni- kaattotai- toja.</p>
---	--	---	--	---	---	--	---	--

*) Tutkimuksissa käytetyt kielelliset ja sosiaaliset menetelmät: The Clinical Evaluation of Language Fundamentals 4th Edition, CELF-4 (57,58); Test of Language Competence – Expanded, TLC-E (59); BEST PLANS curriculum (60); Positive Peer Culture, PPC (61); La Trobe Communication Questionnaire, LCQ (72–74); The Awareness of Social Inference Test – Revised, Part I Emotion Evaluation Task, TASIT-R (75); Contingency Naming Test, CNT (76); Setting Communication Goals, SCG (77); BEST PLANS social problem-solving curriculum (78); Canterbury and Thanet Verbal Reasoning Skills Assessment (79); Therapeutic Engagement (80); keskustelua aktivoivat kysymykset (81); omien näkemysten ilmaiseminen ja muiden kommentointi positiivisella tavalla (82); The Jessness Behavior Check List -itsearviointi (83).